

Plukovník Ing. Jiří V l a s á k

MOŽNÉ POUŽITÍ VOJSKA ÚZEMNÍ OBRANY

Zcela nové podmínky, ve kterých se ocitla Česká republika, vyvolávají potřebu vytvořit v rámci současně koncipované bezpečnostní politiky státu systém obrany a tím i odpovídající organizační strukturu, která by vycházela z optimálních požadavků na obranu, reálných ohrožení, rizik a ekonomických možností státu.

Jedním z vytvářených druhů pozemního vojska je vojsko územní obrany, které je určeno k plošné obraně konkrétního prostoru své dislokace ve známém terénu v součinnosti s polními vojsky.

Vzhledem k probíhající reorganizaci je třeba analyzovat bojové možnosti brigády VÚO s diferencovaným počtem praporů ve vztahu k plnění uvedených úkolů a možností protivníka.

Uvažovaná brigáda VÚO má ve srovnání s brigádami polního vojska (mechanizovanou a tankovou) výrazně nižší bojový potenciál, nízké počty protitankových zbraní a bojové techniky. Palebná síla, manévrovost a možnosti protitankové obrany brigády VÚO jsou omezené. Úspěšnost vedení bojové činnosti bude tedy do značné míry závislá na znalostech o terénu, jeho ženijní úpravě, využití zátarasů i celkovém uspořádání obrany. Takováto obrana bude do značné míry poziční a statická, bude používána na méně významných směrech úderů protivníka v terénu pro jeho útok nevýhodném, bez větších protiztečí a rozsáhlejších manévrů vojsky a palbou.

Ke splnění stanovených úkolů lze, podle mého názoru, předpokládat následující použití sil a prostředků vojska územní obrany (VÚO):

- ▲ zaměřit se od počátku na obranu státní hranice a přehrazení pasivních operačních směrů vyčleněnými silami VÚO;
- ▲ při útoku protivníka položit důraz na obranu prostoru v hloubce k udržení důležitých klíčových prostorů operačního významu, v součinnosti s polními vojsky ničit nepřítele na kterémkoli místě a v kterékoli době, získat čas a vytvořit podmínky pro případný zásah mezinárodních bezpečnostních struktur.

Při hrozbě vojenského napadení republiky patří k nejdůležitějším úkolům armády **přikrytí státní hranice**. Jeho podstatou je vytvořit podmínky pro organizovaný přechod státu i armády k obraně obyvatelstva, samostatnosti a celistvosti.

Přikrytí státní hranice je proto důležitou operační činností naší armády se strategickým významem. V žádném případě ji nelze ztotožňovat se střežením státní hranice, jehož podstatou je zabránit jak jednotlivcům, tak skupinám v nedovoleném přechodu státní hranice.

Smyslem přikrytí je včasnou obranou státní hranice, zejména přechodů, vyčleněnými silami zabránit agresorovi v jejich ovládnutí a v proniknutí na naše území. V krajním případě mu to alespoň ztížit, ničit jeho proniknuvší síly, udržet výhodný prostor a získat čas pro rozvinutí hlavních sil a jejich organizované zaujetí obrany podle připraveného zámyslu. Současně také umožnit přechod státu na válečné podmínky. Prosazováním zámyslu efektivní obrany zbavovat protivníka iniciativy a postupně ji převzít našimi vojsky. Z cíle přikrytí jednoznačně vyplývá, že je součástí obranné operace. Rozhodujícím způsobem tak ovlivňuje vývoj, průběh a také trvání ozbrojeného konfliktu.

Z úkolů přikrytí je zřejmé, že k němu dochází v době, kdy vlastní síly nejsou rozvinuty a nemají zaujatou obranu a z opatření protivníka je patrna bezprostřední příprava k napadení republiky. Bude se na něm podílet vedle pozemního vojska i vojsko PVO a letectvo. Vzhledem k našim podmínkám a možnostem potenciálních protivníků je prvořadým úkolem předejít protivníka v ovládnutí přechodů na státní hranici a současně zabránit činnosti jeho letectva proti našim vojskům, obyvatelstvu, narušování systému řízení státu, armády a ekonomiky a provádění obranných opatření.

Na přikrytí státní hranice bude mít vliv zejména způsob zahájení a vedení agrese protivníkem, konkrétní situace našich hlavních sil a čas, který potřebují vojska k uskutečnění přikrytí a hlavní síly k zaujetí obrany.

Úloha použití vojsk územní obrany v hloubce vyplývá z místa v operační sestavě, situace a možností uskupení sil protivníka a zámyslu jeho útoku z důležitosti bráněného prostoru, charakteru terénu i zámyslu vedení operace a bude úkolem velice aktuálním od samého počátku operace.

Domnívám se, že VÚO v hloubce operační sestavy armádního sboru může být použito k:

- plnění obranných úkolů, budování a obsazení prostorů obrany, postavení i ke krytí uskupení polního vojska;
- zřizování zátarasů a přípravu objektů k ničení v hloubce;
- organizování a provádění pořádkové služby při přesunech;
- bránění důležitých správních a ekonomických center;
- zabezpečování klidu na teritoriu v součinnosti s Policií ČR;
- provádění záchranných a vyprošťovacích prací v součinnosti s ostatními útvary záchranného a vyprošťovacího systému v ČR.

Složení a úkoly VÚO v hloubce budou do značné míry ovlivněny způsobem vedení obranné operace, na kterou bude mít vliv především rozsah konfliktu, síla a záměr protivníka, který může vést útočnou činnost.

Z časového hlediska není možno vyloučit úder v hloubce prakticky se zahájením ozbrojeného konfliktu. Cílem těchto úderů, které mohou být prováděny taktickým letectvem a raketami, prostředky vysoce přesných zbraní, bitevními vrtulníky, výsadky a diverzně průzkumnými skupinami, bude snaha oslabit síly v hloubce obrany, ochromit nebo vyřadit důležité správní, průmyslové objekty a narušit rozvinování vojsk do operační sestavy a tím zabránit narůstání úsilí s hloubkou obrany, nelze vyloučit ani úder s cílem klamat o zámyslu útočné operace a směru hlavního úderu.

Na základě posouzení zámyslu protivníka, bojových možností, místa, úlohy, rozsahu a obsahu úkolů brigády územní obrany a rozlohy jednotlivých oblastí může vojsko územní obrany jako celek po uvedení do plné bojové připravenosti plnit obranné úkoly na celém teritoriu anebo, což se jeví pravděpodobnější, bude postupně s rozšiřující se agresí a její eskalací rozvíjeno do operační sestavy armádního sboru a podle svého předurčení bude plnit úkoly, čemuž musí odpovídat organizace, složení i vybavení.

Obrana důležitých prostorů v hloubce bezprostředně souvisí s přípravou zámyslu a podle něj vedené bojové činnosti. Uskuteční se tehdy, jestliže, se protivníkovi podaří prolomit prostory obrany svazků prvního sledu armádního sboru a hrozí akutní nebezpečí rozvinutí jeho útoku do operační hloubky. V tom případě může vést brigáda VÚO obranu samostatně, avšak zpravidla ji povede v součinnosti s polními vojsky, která byla protivníkem sražena do hloubky obrany armádního sboru. Při vedení obrany v hloubce tato brigáda bude mít více smíšených praporů než pěších.

Domnívám se, že by mohla brigáda plnit v součinnosti s polními vojsky úkoly v hloubce takto:

- zabezpečovat čáry zasazení druhého sledu polních vojsk do protizteče (protiúderu);
- poutat síly protivníka k vytvoření podmínek k provedení protiztečí druhými sledy polních vojsk;
- krýt bok úderného uskupení polních vojsk;
- vybudovat prostor obrany (čáry) pro polní vojska přisunující se z hloubky nebo ta, která vedou bojovou činnost s protivníkem.

V případě, že brigáda VÚO bude plnit úkol samostatně, může jít zpravidla o tyto úkoly:

* obrana výhodných prostorů k rozvinutí a zasazení druhých sledů protivníka nebo jiných důležitých prostorů k rozvíjení útoku protivníka na předpokládaném směru postupu;

* obrana prostoru na vedlejších směrech v hloubce.

Při zaujímání operační sestavy armádním sborem mohou být některé jednotky VÚO vyčleněny k zřizování zátarasů a přípravě objektů na komunikacích k ničení na předpokládaných směrech postupu protivníka. Případně se mohou podílet na budování výchozího prostoru pro polní brigádu, u které například v současné době probíhá zmobilizování nebo provádí jinou činnost.

Možnost budovat jak obranné prostory operačních záloh, tak i výchozí prostory bude do značné míry závislá mimo jiné na: konkrétních podmínkách, rozsahu sil a prostředků, které budou k plnění tohoto úkolu vyčleněny a na čase, který je k dispozici.

Územní prapory VÚO, které plní úkoly celoplošně, vzhledem ke svému poslání a výzbroji, mohou být převážně předurčeny k těmto úkolům:

■ Organizování a provádění pořádkové služby přesunujících se vojsk. Tento úkol budou plnit pořádkové jednotky, které budou zabezpečovat přesuny především polních vojsk s cílem vytvořit potřebné uskupení v operační sestavě k plnění konkrétního operačního úkolu. Přesuny mohou zabezpečovat k frontě, od fronty k týlu nebo podél fronty na nové směry. Úkol budou plnit v úzké součinnosti s dopravními orgány Vojenské policie a přesunujících se vojsk.

■ V průběhu vedení obranné operace je třeba brát v úvahu možné a široké použití výsadek protivníkem, kde vojska územní obrany budou bezprostředně zavázána do boje s ním. Vzdušné výsadky protivníka mohou v podstatě plnit dva druhy činnosti: bojovou a diverzní. Bojová činnost představuje především ovládnutí objektů a prostorů v hloubce a přehrazování směrů přesunů vojsk. Ostatní úkoly mohou mít spíše diverzní charakter. V tomto boji rozhoduje rychlé zjištění prostoru vysazení, jeho složení a ráz činnosti. Zjišťování výsadek a jejich následná izolace musí být prováděna jako nepřetržitý proces. Plnění tohoto úkolu bude zpravidla prováděno v úzké součinnosti s polním vojskem.

■ Bránění důležitých správních a ekonomických center bude prováděno s cílem zabezpečit je před možnou činností diverzních skupin protivníka a sabotéry z řad vlastního obyvatelstva a sehrávat tak úlohu garanta funkčnosti těchto objektů. Jde o úkol, jehož plnění bude úměrné svým obsahem a intenzitou odpovídat potřebě, kterou si vyžádá situace a předpokládaný způsob konfliktu v daném prostoru. Lze jej zabezpečit formou střežení a hlídkování strážními jednotkami, použitím strážních psů, technických bezpečnostních systémů v kombinaci se ženíjnými zátarasy. Významnou úlohu při bránění těchto objektů bude sehrávat PVO, jež musí bránit tyto objekty před vzdušným protivníkem. Doplněním předem vycvičených záloh na územním principu je nutné docílit stavu, který se stane významným činitelem v rámci demonstrace odhodlání chránit a bránit své území a majetek.

■ Bránění svých spádových území (oblastí, okresů) a v součinnosti s Policií ČR zabezpečovat klid a pořádek na tomto území. Svým charakterem jde o intenzivnější a rozsáhlejší způsob zabezpečování pořádku v porovnání s plněním úkolů v míru. Podle charakteru, intenzity a rozsahu konfliktu se tyto úkoly budou plnit buď na části teritoria, nebo v celostátním měřítku. Důraz bude položen na boj s možnými sabotéry, provokatéry a diverzními skupinami, které mohou

proniknout na naše území s cílem narušit plnění mobilizačního opatření, zásobování obyvatelstva, ničit důležité objekty a provozy nebo jinak narušovat běžný chod života státu nebo daného regionu. V této oblasti VÚO bude sehrávat významnou úlohu při evakuaci obyvatelstva a majetku, která musí být řešena v patřičném předstihu před nastávající bojovou činností.

■ Uskutečňování záchranných a vyprošťovacích prací v součinnosti s ostatními útvary záchranného a vyprošťovacího systému v ČR se provádí s cílem přijetí komplexu opatření směřujících k ochraně obyvatelstva a materiálních hodnot proti následkům přírodních, průmyslových a ekologických katastrof v míru a proti následkům napadení teritoria prostředky protivníka za války. Záchranné uvolňovací činnost za války spočívá v záchranných opatřeních tj. v poskytnutí pomoci a odsunu raněných na další etapy lékařské pomoci, vyvedení vojsk a obyvatelstva z ohnišek zasažení a uvolňovacích opatřeních, tj. hašení a lokalizaci požárů, uvolňování terénních závalů a opravy komunikací a železnic.

Na závěr článku bych rád uvedl, že v současné době, která je poznamenána snižováním početního stavu a omezováním výdajů na AČR, je nezbytné nutné urychleně koncipovat zásady použití VÚO v novém operačním předpise tak, aby byly vytvořeny podmínky pro mezinárodní uznání hodnověrnosti obrany, ale i posílení pocitu bezpečnosti u občanů České republiky.